

Infotahvli välja-
andmist toetas

Infotahvli välja-
andmise algatas
Tõrva Gümnaasium

Õhne jõe kalad

Õhne jõgi

Õhne jõgi saab alguse Veisjärvest Mulgimaalt, käib otsapidi ära Lätis ja suubub Suislepa lähedal Võrtsjärve. Tõrvast jookseb Õhne jõgi läbi 3,5 km ulatuses, jõe kogupikkus on aga 91 km.

Õhne jõel on oluline kalastikuline ja kalanduslik väärtus, s.h Võrtsjärve kalade sigimispaigana. Teada on järgmise 22 kalaliigi esinemine: ojasilm, jõforell, harjus, haug, angerjas, särg, roosärg, säinas, teib, turb, lepamaim, linask, rünt, viidikas, latikas, trulling, vingerjas, luts, luukarits, ahven, koha, kiisk, võldas. Tõenäoline on veel 5 liigi: tõugja, mudamaimu, hingu, kogre ja nuru esinemine jões.

Tõugjas

Tõugjas on ainus röövtoiduline karplane meie vetes, kes võib kasvada kuni meetri pikkuseks. Juba esimese eluaasta lõpul lööb tõugjas välja tema kiskjaloomus ja vastu esimest elutalve lähevad noorkalad täielikult üle röövtoidule, toitudes kõigist, kes on temast väiksemad.

Kuna tõugjas on soojalembeline kala, siis on ta meie kliimas aktiivne vaid aprilli lõpust septembri lõpuni ning sisuliselt pool aastat on tõugjas sunnitud paastuma.

Tõugjas on Eestis II kategooria kaitsealune liik.

Võldas

Võldas on väike, kuni kümne sentimeetri pikkune kalake. Soomuseid tal pole, küll võib kehapinnal leiduda tahapoole suunatud väikesed ogakesi.

Kevadrahutus hinges, otsib tuli hingeline poissmees välja sobiva varjulise koha kivide vahel või mõne suurema kivi serva all ja teeb sinna pesalohu. Sinna pesalohu juurde hakkab ta meelitama emaseid – mida suurema kasvuga isane, seda rohkem tema pesast emaseid läbi käib. Võldasepapat ootab nüüd ees peaaegu kuu aja pikkune valvest. Kala katab kehaga marja, valvab seda, peletab eemale marjaröövlid ning lehvikjate rinna- uimedega ventileerib oma kallihinnalist aaret. Tööst puhata saab ta vaid niiviisi, et asetab pea marjakogumile ja kannab sealjuures osa oma keharaskusest tugivatele rinnaümbedele.

Võldas on Eestis III kategooria kaitsealune liik.

Vingerjas

Mudaseid umbseid veekogusid armastav vingerjas on peidulise öise eluviisiga põhjakala. Vingerjal on viis paari poiseid, mis aitavad tal toitu (peamiselt putukate vastsed) mittetoidust eristada.

Toitumise ajal ei tule vingerjas hapnikuvaeses ja poriga küllastunud vees enam lõpushingamisega hästi toime. Toidu ahmimisega tegevuses suu kaudu ei pääse lõpustesse lihtsalt enam hingamiseks piisavalt vett. Nii on vingerjatel aegade jooksul toimetulekuks välja kujunenud soolehingamine.

Kui vingerjas kuivale satub, kaasneb tarvitatud õhu väljapuuksutamisega eriline, pisut paksu paberi käristamist meenutav heli. Eks just seepärast olegi rahvasuu teda *käuksuks*, *vigisejaks* või *jonniks* ristinud.

Angerjad meil ei koe, vaid suguküpseks saades võtavad ette 8000 kilomeetrise retke Soome lahest Sargasso merre. Seleks kulub neil pooleteist aastat. Kudemine toimub sügaval, 500...1000 meetri sügavusel. Angerjad koevad vaid üks kord elus, nad ei randa enam tagasi vaid hukuvad sealsamas.

Kalade hingamine

Kalade jaoks tähtsamad keskkonnategurid on temperatuur ja hapnikusisaldus. Enamik meie kalu on võtnud nende tegurite suhtes keskmise hoiaku. Vaid lõhilased ja võldased on hapnikunõudlikud ja seetõttu elavad peamiselt ojades ja jõgedes.

Kalad peamiseks hingamisorganiks on lõpused ja hingamiseks pumpavad nad vett aktiivselt läbi lõpuste. Mõned kalaliigid kasutavad kiirel ujumisel liikumise ära, sest ujudes on neil suud avatud. Vee suunatud liikumine võimaldab ära kasutada gaasivahtu- tuses eriti efektiivset vastuoolu printsiipi. Selle iseärasuse tõttu suudavad luukalad veest eraldada kuni 85% selles sisalduvast hapnikust.

